

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2022. gada 10. novembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Vide – Direktīva 92/43/EEK – Dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzība – 6. panta 3. punkts – Projekta, kas var ietekmēt aizsargāto teritoriju, novērtējums – Pienākums veikt novērtējumu – Saimniecības saimnieciskās darbības, kas jau atļauta projekta stadijā, turpināšana ar tādiem pašiem nosacījumiem, ja atļauja ir piešķirta pēc nepilnīga novērtējuma

Lietā C-278/21

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Østre Landsret* (Austrumu reģiona apelācijas tiesa, Dānija) iesniegusi ar 2021. gada 8. februāra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2021. gada 28. aprīlī, tiesvedībā

Dansk Akvakultur, kas rīkojas *AquaPri A/S* vārdā,

pret

Miljø- og Fødevareklagenævnet,

piedaloties

Landbrug & Fødevarer,

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja A. Prehala [*A. Prechal*], tiesneši M. L. Arasteja Saūna [*M. L. Arastey Sahún*], F. Biltšens [*F. Biltgen*], N. Vāls [*N. Wahl*] un J. Pasers [*J. Passer*] (referents),

ģenerālvokāte: J. Kokote [*J. Kokott*],

sekretāre: S. Stremholma [*C. Strömholm*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2022. gada 24. marta tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

– *Dansk Akvakultur*, kas darbojas *AquaPri A/S* vārdā, vārdā *K. Trenskow* un *M. Vindfelt*, advokater,

* Tiesvedības valoda – dāņu.

- Miljø- og Fødevareklagenævnet vārdā – E. Gabris, R. Holdgaard un B. Moll Bown, advokater,
- Eiropas Komisijas vārdā – C. Hermes un C. Vang, pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus 2022. gada 12. maija tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Direktīvas 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV 1992, L 206, 7. lpp.) 6. panta 3. punktu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp apvienību *Dansk Akvakultur*, kas rīkojas *AquaPri A/S* vārdā, un *Miljø- og Fødevareklagenævnet* (Vides un pārtikas apelācijas padome, Dānija; turpmāk tekstā – “Apelācijas padome”) saistībā ar lēmumu, ar kuru atteikts atļaut *AquaPri* piederošas zivju audzētavas darbības turpināšanu.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 92/43 desmitajā apsvērumā ir noteikts:

“tā kā attiecīgi jāizvērtē visi plāni vai programmas, kas varētu būtiski ietekmēt tās teritorijas saglabāšanas mērķus, kura ir vai tiks noteikta par īpaši aizsargājamu dabas teritoriju”.

- 4 Šis direktīvas 6. panta 1.–3. punktā ir paredzēts:

“1. Attiecībā uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām dalībvalstis nosaka vajadzīgos aizsardzības pasākumus, attiecīgā gadījumā tajos iekļaujot atbilstīgus apsaimniekošanas plānus, kas izstrādāti īpaši šīm teritorijām vai iekļauti citos attīstības plānos, kā arī atbilstīgus normatīvus, administratīvus vai līgumiskus pasākumus, kuri atbilst šajās teritorijās sastopamo [...] dabisko dzīvotņu veidu un [...] sugu ekoloģiskajām prasībām.

2. Dalībvalstis veic attiecīgus pasākumus, lai īpaši aizsargājamās dabas teritorijās novērstu dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu noplicināšanos, kā arī lai novērstu traucējumu, kas skar sugas, kuru dēļ noteikta attiecīgā teritorija, ja šāds traucējums varētu būt nozīmīgs attiecībā uz šīs direktīvas mērķiem.

3. Visos plānos vai projektos, kas nav tieši saistīti ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgi tās apsaimniekošanai, bet kas atsevišķi vai kopā ar citiem plāniem vai projektiem varētu būtiski ietekmēt minēto teritoriju, attiecīgi izvērtē ietekmi uz šo teritoriju, ievērojot tās aizsardzības mērķus. Ņemot vērā novērtējuma atzinumus par ietekmi uz minēto teritoriju, [...] kompetentā valsts iestāde piekrīt plāna vai projekta īstenošanai tikai tad, ja tā ir pārliecinājusies, ka netiks izjaukta attiecīgās teritorijas viengabalainība, un vajadzības gadījumā noskaidrojusi plašas sabiedrības viedokli.”

Dānijas tiesības

Vides aizsardzības likums

- 5 2006. gada 22. decembra *Miljøbeskyttelsesloven* (Vides aizsardzības likums) redakcijā, kas piemērojama pamatlīetas faktiem, 33. panta 1. punkta pirmajā teikumā ir paredzēts:

“Uzņēmumus, rūpnīcas vai iekārtas, kas iekļautas 35. pantā minētajā sarakstā (darbības, kurām vajadzīga atļauja), nevar izveidot un tie nevar uzsākt darbību pirms atļaujas izsniegšanas.”

- 6 Šī likuma 35. pantā ir noteikts:

“Vides ministrs izveido īpaši piesārņojošu uzņēmumu, rūpnīcu vai iekārtu sarakstu, uz kurām attiecas 33. pantā paredzētais pienākums saņemt atļauju.”

Rīkojums par dzīvotnēm

- 7 2016. gada 26. februāra *Habitatbekendtgørelsen* (*Bekendtgørelse nr. 188 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter*) (Rīkojums par dzīvotnēm (rīkojums Nr. 188 par dabas aizsardzības starptautisko teritoriju noteikšanu un pārvaldību un noteiktu sugu aizsardzību)) 6. panta 1. un 2. punktā, ar kuriem Dānijas tiesībās ir transponēts Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkts, ir paredzēts:

“1. Pirms lēmuma pieņemšanas saskaņā ar 7. pantā minētajiem noteikumiem ir jāveic novērtējums, lai noteiktu, vai projekts viens pats vai kopā ar citiem plāniem un projektiem var būtiski ietekmēt *Natura 2000* teritoriju [..].

2. Ja iestāde uzskata, ka projekts var būtiski ietekmēt *Natura 2000* teritoriju, ir jāveic detalizēts projekta ietekmes uz *Natura 2000* teritoriju novērtējums, ņemot vērā šīs teritorijas aizsardzības mērķus. Ja no novērtējuma izriet, ka projektam būs negatīva ietekme uz starptautisko dabas aizsardzības teritoriju, pieteikuma iesniedzējam nevar tikt piešķirta atļauja, atkāpe vai piekrišana.”

- 8 Minētā rīkojuma 7. panta 7. punktā ir paredzēts:

“6. pants attiecas uz šādām procedūrām saskaņā ar Vides aizsardzības likumu:

[..]

6) iestāžu apstiprināšana utt. saskaņā ar Vides aizsardzības likuma 33. panta 1. punktu [..]

[..].”

Rīkojums par atļaujām

- 9 2017. gada 12. decembra *Godkendelsesbekendtgørelsen (Bekendtgørelse nr. 1458 om godkendelse af listevirksomhed)* (Rīkojums par atļaujām (rīkojums Nr. 1458 par atļaujām sarakstā iekļautajām darbībām); turpmāk tekstā – “Rīkojums par atļaujām”) 70. panta 2. punktā ir paredzēts:

“Pastāvošie uzņēmumi, uz kuriem attiecas 2. pielikuma I 203., I 205. [...] punkts un kuri nav apstiprināti saskaņā ar Vides aizsardzības likuma 33. pantu, iesniedz atļaujas pieteikumus saskaņā ar šajā rīkojumā paredzētajiem noteikumiem vēlākais līdz 2014. gada 15. martam.”

- 10 Šī rīkojuma 2. pielikumā tostarp ir ietverts I 203. un I 205. punkts, kuri ir formulēti šādi:

“I 203. Zivju audzētavas, t.i., audzēšanas iekārtas, kas sastāv no būriem, stieplu vai līdzīgām kastēm, kuras ir ievietotas jūras ūdeņos, ja visa iekārta atrodas mazāk nekā vienu jūras jūdzi no krasta, un kuru ekspluatācijai ir jāizmanto dzīvnieku barība.

[..]

I 205. Zivju audzētavas, t.i., audzēšanas iekārtas, kas sastāv no būriem, stieplu vai līdzīgām kastēm, kuras ir ievietotas jūras ūdeņos un pilnībā vai daļēji atrodas tālāk par vienu jūras jūdzi no krasta un kuru ekspluatācijai ir jāizmanto dzīvnieku barība.”

Strīda priekšvēsture un prejudiciālie jautājumi

- 11 *AquaPri* pieder zivju audzētava, kas atrodas Smolandes [*Småland*] licī netālu no *Natura 2000* teritorijas, kurā ir sastopami vairāki virszemes un ūdens dabisko dzīvotņu veidi, kā arī vairākas savvaļas putnu sugas. Šīs saimniecības darbība ir tā dēvēto “varavīksnes” foreļu audzēšana, kas izraisa slāpekļa, fosfora, vara un antibiotiku emisiju vai novadišanu vidē.
- 12 1999. gada 15. februārī tika piešķirta atļauja minētās saimniecības ierīkošanas projektam tās pašreizējā atrašanās vietā.
- 13 *AquaPri* 2006. gadā lūdza atļauju palielināt slāpekļa daudzumu, ko var izdalīt tās saimniecība par proporcionāli 0,87 tonnām, to palielinot no 15,6 tonnām līdz 16,47 tonnām.
- 14 Kompetentā iestāde, pamatojoties uz tajā laikā spēkā esošo Dānijas tiesisko regulējumu par valsts un privāto projektu ietekmes uz vidi novērtējumu, izvērtēja jautājumu par to, vai šāds palielinājums varētu būtiski ietekmēt *Natura 2000* teritoriju, kas atrodas šīs saimniecības tuvumā. Pēc novērtējuma veikšanas tā uzskatīja, ka attiecīgajā teritorijā nav tādu dabisko dzīvotņu vai savvaļas putnu sugu, kas būtu jutīgas pret slāpekli un kuras tādējādi *AquaPri* projekts varētu būtiski ietekmēt. Tāpēc ar 2006. gada 27. oktobra lēmumu tā atļāva pēdējai minētajai īstenot šo projektu.
- 15 Šis lēmums tika apstrīdēts kompetentajā pārsūdzības iestādē, kura konstatēja, ka tajā ir pieļauta kļūda, jo kompetentā iestāde, izvērtējot *AquaPri* projektu, nav ņēmusi vērā, ka vienlaikus pastāv projekti, kas paredz slāpekļa daudzuma palielināšanu, kuru var izdalīt trīs blakus esošās zivju audzētavas. Tomēr šī tiesa uzskatīja, ka šī kļūda nepamato minētā lēmuma atcelšanu.

- 16 Turklāt ar šo pašu lēmumu tika prasīts, lai *AquaPri* vēlākais līdz 2014. gada 15. martam iesniegtu atļaujas pieteikumu saskaņā ar Vides aizsardzības likuma 33. un 35. pantu, kāds ir paredzēts Rikojuma par atļaujām 70. panta 2. punktā, un šī sabiedrība iesniedza šādu pieteikumu.
- 17 Ar 2014. gada 16. decembra lēmumu kompetentā iestāde piešķīra *AquaPri* lūgto atļauju pēc tam, kad tā bija konstatējusi, pirmkārt, ka tai piederošās saimniecības slāpekļa daudzums paliek nemainīgs salīdzinājumā ar daudzumu, kas tika atļauts ar 2006. gada 27. oktobra lēmumu, un, otrkārt, ka no novērtējuma, kas veikts pēc šī lēmuma pieņemšanas, izriet, ka šī saimniecība un trīs blakus esošās saimniecības, aplūkotas kopā, nevar būtiski ietekmēt *Natura 2000* teritoriju, kuras tuvumā tās atrodas.
- 18 Pēc tam, kad 2014. gada 16. decembra lēmums tika apstrīdēts Apelācijas padomē, tā to atcēla ar 2018. gada 13. marta lēmumu.
- 19 Šajā pēdējā minētajā lēmumā Apelācijas padome vispirms uzskatīja, ka pirms atļaujas, kas *AquaPri* tika piešķirta ar 2006. gada 27. oktobra lēmumu, nebija veikts Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkta prasībām atbilstošs novērtējums, jo šis novērtējums attiecās nevis uz jautājumu, vai šis projekts, aplūkots kopā ar trim kaimiņu saimniecībām, var būtiski ietekmēt *Natura 2000* teritoriju, kuras tuvumā atrodas šīs atsevišķās saimniecības, bet uz attiecīgā projekta atsevišķo ietekmi.
- 20 Pēc tam Apelācijas padome konstatēja, ka attiecīgajā zonā esošajiem ūdeņiem piemērojamais valsts upju baseinu apsaimniekošanas plāns tika pieņemts laikposmam no 2015. līdz 2021. gadam pēc novērtējuma, kas veikts saskaņā ar Direktīvas 92/43 6. panta 3. punktu, un ka no šī plāna tostarp izrietēja, ka kopējā daudzuma 43 tonnu slāpekļa emisija bija atļauta, “lai nodrošinātu, ka esošās zivju audzētavas [...] var izmantot to pašreizējo emisiju atļauju”. Tomēr tā būtībā uzskatīja, ka šie konstatējumi neietekmē kompetentās iestādes pienākumu saskaņā ar Direktīvas 92/43 6. panta 3. punktu veikt *AquaPri* piederošās saimniecības īpašu novērtējumu, lai noteiktu, vai šis projekts var būtiski ietekmēt *Natura 2000* teritoriju, kuras tuvumā saimniecība atrodas.
- 21 Visbeidzot, Apelācijas padome uzskatīja, ka slāpekļa daudzums, ko šī saimniecība emitējusi kopā ar trīs kaimiņu saimniecību emitēto daudzumu, var būtiski ietekmēt attiecīgo teritoriju.
- 22 *AquaPri* par minēto lēmumu cēla prasību kompetentajā tiesā, kura savukārt nodeva lietu iesniedzējtiesai, ņemot vērā šajā lietā izvirzītos jautājumus.
- 23 Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu *Østre Landsret* (Austrumu reģiona Apelācijas tiesa, Dānija) norāda, pirmkārt, ka pamatlietā aplūkotais lēmums tika pieņemts, pamatojoties uz tiesisko regulējumu, ar kuru ir nodrošināta Direktīvas 92/43 6. panta transponēšana Dānijas tiesībās, un pēc tam norādīja – kaut arī šajā pantā nav precizēta jēdziena “projekts”, uz kuru tas attiecas, nozīme, no Tiesas judikatūras, it īpaši no 2004. gada 7. septembra sprieduma lietā *Waddenvereniging un Vogelbeschermingsvereniging* (C-127/02, EU:C:2004:482, 24.–26. punkts) un no 2018. gada 7. novembra sprieduma *Coöperatie Mobilisation for the Environment* u.c. (C-293/17 un C-294/17, EU:C:2018:882, 66., 82. un 83. punkts) izriet, ka šis jēdziens ir plašāks nekā jēdziens “projekts”, kas ietverts Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2011/92/ES (2011. gada 13. decembris) par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV 2012, L 26, 1. lpp.), kā arī Padomes Direktīvā 85/337/EEK (1985. gada 27. jūnijs) par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV 1985, L 175, 40. lpp.), kuru tā aizstāja.

- 24 Otrkārt, iesniedzējtiesa būtībā norāda, ka Tiesas judikatūra par jēdzienu “projekts” Direktīvas 92/43 6. panta izpratnē tai nesniedz interpretācijas elementus, kas nepieciešami, lai tā varētu noteikt, vai šajā gadījumā runa ir par šādu projektu.
- 25 Šajā ziņā tā norāda, pirmkārt, ka atļaujas pieteikums, kas ir pamatlīetas pamatā, esot vērsts tikai uz to, lai ļautu *AquaPri* turpināt jau apmēram 15 gadus pastāvošas zivju audzētavas darbību apstākļos, kas nav mainījušies salīdzinājumā ar tiem, saskaņā ar kuriem tai tika piešķirta iepriekšējā atļauja. Otrkārt, šī iepriekšējā atļauja esot piešķirta, pamatojoties uz novērtējumu, kurš attiecās tikai un vienīgi uz projekta, proti, šīs saimniecības emitētā slāpekļa daudzuma palielināšanas, iespējamo ietekmi uz vidi un kurā tātad netika kopā ņemta vērā vienlaicīgu un analoģu projektu esamība. Treškārt, šo dažādo saimniecību kopējā ietekme uz vidi tomēr esot ņemta vērā vērtējumā, kas kopš tā laika esot veikts saskaņā ar Direktīvas 92/43 6. pantu, lai atļautu šī sprieduma 20. punktā minēto valsts upju baseinu apsaimniekošanas plānu.
- 26 Ņemot vērā visus šos apstākļus, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai pirms lēmuma par atļaujas pieteikumu, kas ir pamatlīetas pamatā, pieņemšanas bija jāveic jauns novērtējums saskaņā ar Direktīvas 92/43 6. panta 3. punktu un – apstiprinošas atbildes gadījumā – saskaņā ar kādiem noteikumiem.
- 27 Šajos apstākļos *Østre Landsret* (Austrumu reģiona Apelācijas tiesa, Dānija) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai [Direktīvas 92/43] 6. panta 3. punkta pirmais teikums ir jāinterpretē tādējādi, ka šis noteikums ir piemērojams tādai situācijai kā šajā lietā, kurā tiek lūgta atļauja turpināt esošās zivju audzētavas darbību, ja zivju audzētavas darbība un slāpekļa un citu uzturvielu noplūde ir nemainīga salīdzinājumā ar 2006. gadā atļauto darbību un noplūdi, bet ja saistībā ar iepriekšējo zivju audzētavai piešķirto atļauju netika veikts novērtējums par visu attiecīgajā apgabalā esošo zivju audzētavu kopējo darbību un kumulatīvo ietekmi, jo attiecīgās iestādes novērtēja tikai slāpekļa un citu vielu papildu noplūdi no konkrētās zivju audzētavas?
- 2) Vai, lai atbildētu uz pirmo jautājumu, ir nozīme tam, ka valsts Upju baseinu apsaimniekošanas plānā 2015.–2021. gadam zivju audzētavu klātbūtne šajā apgabalā tiek ņemta vērā tiktāl, ciktāl tajā tiek noteikts konkrēts slāpekļa daudzums, lai nodrošinātu, ka esošās zivju audzētavas šajā apgabalā var izmantot tām piešķirtās esošās noplūdes atļaujas un ka faktiskā noplūde no zivju audzētavām nepārsniedz noteiktās robežas?
- 3) Ja situācijā, kāda ir šajā lietā, jāveic novērtējums atbilstoši Direktīvas [92/43] 6. panta 3. punkta pirmajam teikumam, vai kompetentajai iestādei saistībā ar šo novērtējumu ir pienākums attiecībā uz šo teritoriju ņemt vērā slāpekļa noplūdes ierobežojumus, kas noteikti Upju baseinu apsaimniekošanas plānā 2015.–2021. gadam, un jebkuru citu būtisku informāciju un novērtējumus, kas varētu būt ietverta Upju baseinu apsaimniekošanas plānā vai teritorijas *Natura 2000* plānā?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

- 28 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkta pirmais teikums ir jāinterpretē tādējādi, ka tādas saimniecības darbības turpināšanai nemainīgos apstākļos, kas jau ir atļauta projekta stadijā, ir jāpiemēro šajā tiesību normā paredzētais pienākums veikt novērtējumu gadījumā, ja, pirmkārt, novērtējums pirms šīs atļaujas ir attiecies tikai uz šī projekta ietekmi, aplūkojot to atsevišķi un neņemot vērā tā saistību ar citiem projektiem, un, otrkārt, minētā atļauja šo turpināšanu padara atkarīgu no jaunas, valsts tiesībās paredzētas atļaujas saņemšanas.
- 29 Šajā ziņā jānorāda, ka, pirmkārt, Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkta pirmajā teikumā ir paredzēts, ka attiecīgi ir jāizvērtē visi plāni vai projekti, kas nav tieši saistīti ar *Natura 2000* teritoriju vai nav vajadzīgi tās apsaimniekošanai, bet kas atsevišķi vai kopā ar citiem plāniem vai projektiem varētu būtiski ietekmēt minēto teritoriju, ievērojot tās aizsardzības mērķus.
- 30 Kā izriet no paša šīs tiesību normas formulējuma, tajā paredzētais pienākums veikt novērtējumu ir piemērojams tikai tad, ja plāns vai projekts, aplūkots atsevišķi, var būtiski ietekmēt teritoriju, ar kuras apsaimniekošanu šis plāns vai projekts nav tieši saistīts vai nav tai vajadzīgs. Tas ir piemērojams arī gadījumā, kad minētais plāns vai projekts kopā ar citiem plāniem vai projektiem var būtiski ietekmēt attiecīgo teritoriju.
- 31 Tātad gan vienā, gan otrā gadījumā ir jāveic attiecīgā plāna vai projekta ietekmes uz attiecīgo teritoriju novērtējums, ņemot vērā tās aizsardzības mērķus.
- 32 Šim novērtējumam pašam ir jābūt “piemērotam” – prasība, saskaņā ar kuru kompetentā valsts iestāde ņem vērā visu ietekmi, kāda attiecīgajam plānam vai projektam atsevišķi vai kopā ar citiem plāniem vai projektiem var būt attiecīgajā teritorijā, un tātad šī iestāde identificē un novērtē visus šī plāna vai projekta aspektus, kas var ietekmēt šīs teritorijas aizsardzības mērķus (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2016. gada 14. janvāris, *Grüne Liga Sachsen* u.c., C-399/14, EU:C:2016:10, 49. punkts, kā arī 2018. gada 7. novembris, *Holohan* u.c., C-461/17, EU:C:2018:883, 33., 43. un 45. punkts).
- 33 Ņemot to vērā un kā izriet arī no Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkta pirmā teikuma, šajā tiesību normā paredzētais pienākums veikt novērtējumu ir piemērojams tikai attiecībā uz plānu vai projektu.
- 34 Kā izriet no Tiesas judikatūras attiecībā uz jēdzienu “projekts” minētās tiesību normas izpratnē, šis jēdziens ir plašāks nekā tas, kas ir ietverts Direktīvās 85/337 un 2011/92, kurās ir atsauce uz darbu vai iejaukšanos, kas maina teritorijas fizisko izskatu. Minētais jēdziens ietver arī citas darbības, kas, nebūdamas saistītas ar aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanu vai nebūdamas vajadzīgas tās apsaimniekošanai, var to būtiski ietekmēt (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 7. novembris, *Coöperatie Mobilisation for the Environment* u.c., C-293/17 un C-294/17, EU:C:2018:882, 61.–68. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).
- 35 Tomēr, tā kā darbība, kas var būtiski ietekmēt aizsargāto teritoriju, projekta stadijā jau ir tikusi atļauta, šīs darbības turpināšanu var uzskatīt par jaunu vai atsevišķu projektu, par kuru ir jāveic jauns novērtējums saskaņā ar Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkta pirmo teikumu, tikai tad, ja veiktā darbība neturpina atļauto darbību un abas darbības nav identiskas, it īpaši ņemot vērā šo

darbību raksturu, kā arī to veikšanas vietu un nosacījumus (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2018. gada 7. novembris, *Coöperatie Mobilisation for the Environment* u.c., C-293/17 un C-294/17, EU:C:2018:882, 83. punkts, kā arī 2019. gada 29. jūlijs, *Inter-Environnement Wallonie* un *Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen*, C-411/17, EU:C:2019:622, 129.–131. punkts).

- 36 Šādas darbības nepārtrauktības un identitātes gadījumā ir jāuzskata, ka tās turpināšana attiecas uz vienu un to pašu un jau atļautu projektu, par kuru nav jāveic jauns novērtējums saskaņā ar Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkta pirmo teikumu (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2018. gada 7. novembris, *Coöperatie Mobilisation for the Environment* u.c., C-293/17 un C-294/17, EU:C:2018:882, 78. un 79. punkts; 2019. gada 29. jūlijs, *Inter-Environnement Wallonie* un *Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen*, C-411/17, EU:C:2019:622, 128. punkts, kā arī 2020. gada 9. septembris, *Friends of the Irish Environment*, C-254/19, EU:C:2020:680, 35. punkts).
- 37 Šajā gadījumā no šī jautājuma skaidrā un precīzā formulējuma izriet, ka iesniedzējtiesa vaicā Tiesai par Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkta pirmā teikuma piemērojamību strīdā par tādas saimniecības darbības turpināšanu, kas jau ir atļauta projekta stadijā, apstākļos, kuri nav mainījušies salīdzinājumā ar tiem, ievērojot kurus šī atļauja tika piešķirta. Tādējādi no šī viedokļa nešķiet, ka pastāvētu jauns vai atsevišķs projekts, kas būtu no jauna jānovērtē saskaņā ar šo tiesību normu, ar nosacījumu, ka iesniedzējtiesa veic pārbaudes.
- 38 Otrkārt, tomēr jānorāda, ka, tā kā dalībvalstīm ir jāievēro Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkts un it īpaši šīs tiesību normas pirmajā teikumā paredzētais pienākums veikt novērtējumu, nevar tikt atzīts, ka no šī pienākuma pārkāpuma nevar izrietēt nekādas juridiskas sekas gadījumā, ja šādu pārkāpumu galīgā nolēmumā konstatē kompetentā valsts iestāde vai tiesa.
- 39 Gluži pretēji, kā Tiesa ir noteikusi attiecībā uz pienākumu veikt līdzīgu novērtējumu, kas ieviests ar Direktīvu 85/337, pat gadījumā, ja atļauja projektam, kura ir sniegta, pārkāpjot šo pienākumu, ir galīga, šis projekts tomēr nevar tikt uzskatīts par likumīgi atļautu, ievērojot minēto pienākumu, un tādējādi attiecīgajai dalībvalstij saskaņā ar LES 4. panta 3. punktā paredzēto lojālas sadarbības principu ir jānovērš pārkāpuma, ko tā ir pieļāvusi, nelikumīgās sekas, veicot visus tā novēršanai vajadzīgos pasākumus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 12. novembris, Komisija/Īrija (*Derrybrien* vēja parks), C-261/18, EU:C:2019:955, 71., 75., 80. un 90. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).
- 40 It īpaši, kā ģenerālvokāte būtībā ir norādījusi secinājumā 29. un 30. punktā, gadījumā, ja projekts ir atļauts pēc novērtējuma, kas neatbilst Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkta pirmā teikuma prasībām, kompetentajai valsts iestādei ir jāveic šī projekta izpildes ietekmes uz attiecīgo teritoriju *a posteriori* pārbaude, pamatojoties uz šīs direktīvas 6. panta 2. punktu, ja šī pārbaude ir vienīgais piemērotais pasākums, lai novērstu to, ka šī izpilde rada būtisku pasliktināšanos vai traucējumus, kas varētu būtiski ietekmēt minētās direktīvas mērķus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 14. janvāris, *Grüne Liga Sachsen* u.c., C-399/14, EU:C:2016:10, 46. punkts).
- 41 Tomēr šāda *a posteriori* pārbaude, kas balstīta uz Direktīvas 92/43 6. panta 2. punktu, nav vienīgais atbilstošais pasākums, kas kompetentajai valsts iestādei tādā situācijā, kāda ir aplūkota pamatlietā, būtu jāpieņem.
- 42 Proti, kā izriet no Tiesas judikatūras, Savienības tiesībām nav pretrunā tas, ka, lai veiktu jaunu novērtējumu atbilstoši piemērojamajām prasībām, šī iestāde atsauc vai aptur jau izsniegtu atļauju, ja vien šie pasākumi tiek veikti saprātīgā termiņā un ja tiek ņemts vērā, cik lielā mērā ieinteresētā persona, iespējams, varēja paļauties uz šīs atļaujas likumību vai arī rēķināties ar to, ka

minētā iestāde dažos izņēmuma gadījumos, kas ir paredzēti piemērojamās valsts tiesību normās, veiks korekcijas, kurām tātad ne tikai ir jāatbilst šīm prasībām, bet kurām ir jānotiek arī apstākļos, kas izslēdz jebkādu izvairīšanās no Savienības tiesību normu piemērošanas vai to nepiemērošanas risku (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 12. novembris, Komisija/Īrija (*Derrybrien* vēja parks), C-261/18, EU:C:2019:955, 75.–77. un 92. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

- 43 Turklāt gadījumā, ja dalībvalsts vai nu vispārpiemērojamā aktā, vai arī individuālā tiesību aktā ir paredzējusi, ka jau atļautas darbības veikšanai ir jāsaņem jauna atļauja, kompetentajai valsts iestādei ir pienākums to pakļaut jaunam novērtējumam, kas atbilst Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkta pirmā teikuma prasībām, ja izrādās, ka par minēto darbību vēl nav veikts šāds jauns atbilstošs novērtējums, kura gadījumā šai iestādei ir jāizdara visi faktiskie un juridiskie secinājumi, ko prasa šis jaunais novērtējums saistībā ar lēmumu, kas tai ir jāpieņem par jauno, iespējams, piešķiramo atļauju.
- 44 Šajā gadījumā no šī jautājuma formulējuma un no iesniedzējtiesas paziņojumiem, kas apkopoti šī sprieduma 16. punktā, izriet, ka 2006. gada 27. oktobrī izsniegtajā atļaujā ir paredzēts, ka par pamatlietā aplūkotās saimniecības darbības turpināšanu ir jāiesniedz jauns atļaujas pieteikums vēlākais līdz 2014. gada 15. martam, kā tas ir paredzēts rīkojuma par atļauju 70. panta 2. punktā.
- 45 No iesniedzējtiesas apgalvojumiem, kas apkopoti šī sprieduma 15. un 19. punktā, arī izriet, ka vērtējums, ko kompetentā iestāde veica 2006. gadā pirms iepriekšējā punktā minētās atļaujas saņemšanas, neatbilda Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkta pirmā teikuma prasībām, jo tas attiecās nevis uz šī projekta ietekmi, skatot to kopā ar citiem projektiem, bet vienīgi uz attiecīgā projekta atsevišķo ietekmi.
- 46 Šajā ziņā jāprecizē, ka neatkarīgi no pasākuma, kas tiek izmantots, lai likvidētu Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkta pirmajā teikumā paredzētā pienākuma veikt novērtējumu pārkāpuma prettiesiskās sekas, dalībvalstij, kas ir atbildīga par šo pārkāpumu, var būt pienākums, ja ar šādu pārkāpumu tiek apstrīdēta vai grozīta atļauja, kas piešķirta pēc minētā pārkāpuma, atlīdzināt kaitējumu, ko tās rīcība ir radījusi saimnieciskās darbības subjektam, kuram ir piešķirta šī atļauja, ko šajā gadījumā apgalvo *AquaPri*, un kompetentajai valsts tiesai tas ir jāpārbauda.
- 47 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkta pirmais teikums ir jāinterpretē tādējādi, ka tādas saimniecības darbības turpināšanai nemainīgos apstākļos, kas jau ir atļauta projekta stadijā, principā nav jāpiemēro šajā tiesību normā paredzētais pienākums veikt novērtējumu. Tomēr gadījumā, ja, pirmkārt, novērtējums, kas tika veikts pirms šīs atļaujas, ir attiecies tikai uz šī projekta, aplūkojot to atsevišķi, ietekmi, abstrahējoties no tā saistības ar citiem projektiem, un, otrkārt, minētajā atļaujā ir paredzēts, ka šai darbībai ir jāsaņem jauna valsts tiesībās paredzēta atļauja, pirms šīs atļaujas izsniegšanas ir jāveic jauns novērtējums atbilstoši minētās tiesību normas prasībām.

Par otro un trešo jautājumu

- 48 Ar otro un trešo jautājumu, kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkta pirmais teikums ir jāinterpretē tādējādi, ka, lai noteiktu, vai ir jāveic saimniecības darbības, kas jau ir atļauta projekta stadijā pēc tam, kad tika veikts novērtējums, kurš neatbilst šīs tiesību normas prasībām, jauns novērtējums, kas atbilst šīm prasībām, un, ja atbilde ir apstiprinoša, lai veiktu šo jauno novērtējumu, ir jāņem vērā starplaikā

veiktie novērtējumi, kas ir veikti pirms valsts upju baseinu apsaimniekošanas plāna un *Natura 2000* plāna pieņemšanas un kas attiecas it īpaši uz apgabalu, kurā atrodas teritorija, ko šī darbība var ietekmēt.

- 49 Šajā ziņā vispirms jāatgādina, kā tas izriet no šī sprieduma 29. un 32. punkta, ka par visiem plāniem vai projektiem, kas nav tieši saistīti ar konkrētās teritorijas apsaimniekošanu vai nav tai vajadzīgi, bet kas var būtiski ietekmēt šo teritoriju, ir jāveic atbilstošs to ietekmes uz minēto teritoriju novērtējums, un šī prasība nozīmē, ka tiek identificēta, novērtēta un ņemta vērā jebkāda šī plāna vai projekta ietekme uz šo teritoriju.
- 50 Kā izriet no Tiesas pastāvīgās judikatūras, šāda plāna vai projekta novērtējums ir jāveic, ja pastāv iespēja vai risks, ka tas būtiski ietekmē attiecīgo teritoriju, un šis nosacījums, ņemot vērā piesardzības principu, ir jāuzskata par izpildītu, ja būtiska kaitējuma iespējamība vai risks šajā teritorijā nevar tikt izslēgts, pamatojoties uz labākajām zinātniskajām atziņām šajā jomā, ņemot vērā it īpaši minētās teritorijas īpatnības, kā arī īpašos vides apstākļus (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2004. gada 7. septembris, *Waddenvereniging* un *Vogelbeschermingsvereniging*, C-127/02, EU:C:2004:482, 43.–45. un 49. punkts; 2018. gada 17. aprīlis, Komisija/Polija (Belovežas gārša), C-441/17, EU:C:2018:255, 111.–113. punkts, kā arī 2020. gada 9. septembris, *Friends of the Irish Environment*, C-254/19, EU:C:2020:680, 50. un 51. punkts).
- 51 Turklāt gadījumā, ja ir jāveic šāds attiecīgā plāna vai projekta novērtējums, to var uzskatīt par atbilstīgu tikai tad, ja, pirmkārt, tajā ietvertie konstatējumi, vērtējumi un secinājumi ir pilnīgi, precīzi un galīgi un, otrkārt, ja tie spēj kļiedēt jebkuras zinātniski pamatotas šaubas par šī plāna vai projekta ietekmi uz attiecīgo teritoriju (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2018. gada 17. aprīlis, Komisija/Polija (Belovežas gārša), C-441/17, EU:C:2018:255, 114. punkts, un 2020. gada 9. septembris, *Friends of the Irish Environment*, C-254/19, EU:C:2020:680, 53. punkts).
- 52 Visbeidzot, lai noteiktu, vai ir jāveic plāna vai projekta novērtējums saskaņā ar Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkta pirmo teikumu un apstiprinošas atbildes gadījumā – vai, lai to veiktu, ir jāņem vērā iepriekš īstenotie vērtējumi, ja tie ir atbilstoši un ja arī tajos ietvertie konstatējumi, vērtējumi un secinājumi ir pilnīgi, precīzi un galīgi. Tomēr šo iepriekšējo vērtējumu ņemšana vērā ļauj izslēgt, ka pastāv iespēja vai risks, ka attiecīgais plāns vai projekts varētu būtiski kaitēt attiecīgajai teritorijai, tikai tad, ja, pirmkārt, zinātniskie un vides dati kopš vērtējumu īstenošanas nav mainījušies un, otrkārt, nav citu plānu vai projektu, kas būtu jāņem vērā, bet kuri nav tikuši ņemti vērā pilnībā vai nav tikuši ņemti vērā pareizi (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 9. septembris, *Friends of the Irish Environment* u.c., C-254/19, EU:C:2020:680, 54.–56. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).
- 53 Lēmuma par iespējamās atļaujas, kas piešķirama attiecīgajam plānam vai projektam, pieņemšanas datumā, ņemot vērā veikto tā novērtējumu, nedrīkst būt nekādas pamatotas zinātniskas šaubas par to, ka nav varbūtības vai riska, ka šim plānam vai projektam varētu būt būtiska nelabvēlīga ietekme uz attiecīgo teritoriju (šajā ziņā skat. spriedumu, 2018. gada 17. aprīlis, Komisija/Polija (Belovežas gārša), C-441/17, EU:C:2018:255, 120. punkts).
- 54 Šie principi ir attiecināmi arī uz šī sprieduma 43. punktā minēto gadījumu, kad dalībvalsts vai nu vispārpiemērojamā aktā, vai arī individuālā aktā ir paredzējusi, ka jau atļautas darbības veikšanai projekta stadijā ir jāsaņem jauna atļauja.

- 55 Tāpēc kompetentajai valsts iestādei, gan lai noteiktu, vai pirms šīs jaunās atļaujas ir jāveic jauns novērtējums saskaņā ar Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkta pirmo teikumu, gan – apstiprinošas atbildes gadījumā –, lai veiktu šo jauno novērtējumu, ir jāņem vērā iepriekš veiktie novērtējumi, ja tie ir atbilstoši un ja tajos ietvertie konstatējumi, vērtējumi un secinājumi ir pilnīgi, precīzi un galīgi.
- 56 Tomēr šādu iepriekšēju novērtējumu esamība nekādā ziņā neatbrīvo kompetento valsts iestādi no tā, ka, lai pieņemtu lēmumu par, iespējams, piešķiramo atļauju, kā arī lai veiktu iepriekšējo novērtējumu, ir jāņem vērā visi elementi, kas pastāvēja brīdī, kad šis lēmums tika pieņemts un šis novērtējums tika veikts, un it īpaši visas sekas, kas projektam, uz kuru tie attiecas, un darbībai, kura izriet no tiem, varēja būt attiecībā uz attiecīgo teritoriju pēc šī projekta sākotnējās atļaušanas, tādā pašā veidā kā, ja šī iestāde veiktu minētā projekta *a posteriori* pārbaudi saskaņā ar Direktīvas 92/43 6. panta 2. punktu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 14. janvāris, *Grüne Liga Sachsen* u.c., C-399/14, EU:C:2016:10, 61. un 62. punkts).
- 57 Šajā gadījumā tikai iesniedzējtiesai ir jānosaka, vai iepriekšējie novērtējumi, uz kuriem tā atsauca šajos jautājumos, atbilst šī sprieduma 55. punktā minētajām prasībām un, ja atbilde ir apstiprinoša, kādi faktiski un tiesiski secinājumi no tā ir jāizdara kompetentajai valsts iestādei vai kādus tā varētu izdarīt, lai atļautu veikt pamatlietā aplūkoto darbību un lai, ciktāl nepieciešams, to iepriekš novērtētu.
- 58 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz otro un trešo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkta pirmais teikums ir jāinterpretē tādējādi, ka, lai noteiktu, vai ir jāveic saimniecības darbības, kas jau ir atļauta projekta stadijā pēc tam, kad tika veikts novērtējums, kurš neatbilst šīs tiesību normas prasībām, jauns novērtējums, kas atbilstu šīm prasībām, un, ja atbilde ir apstiprinoša, lai veiktu šo jauno novērtējumu, ir jāņem vērā starplaikā veiktie novērtējumi, kas ir veikti pirms valsts upju baseinu apsaimniekošanas plāna un *Natura 2000* plāna pieņemšanas un kas attiecas it īpaši uz apgabalu, kurā atrodas teritorija, ko šī darbība var ietekmēt, ja iepriekšējie novērtējumi ir atbilstoši un tajos izdarītie konstatējumi, vērtējumi un secinājumi ir pilnīgi, precīzi un galīgi.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 59 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

1) Padomes Direktīva 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 6. panta 3. punkta pirmais teikums

ir jāinterpretē tādējādi, ka

tādas saimniecības darbības turpināšanai nemainīgos apstākļos, kas jau ir atļauta projekta stadijā, principā nav jāpiemēro šajā tiesību normā paredzētais pienākums veikt novērtējumu. Tomēr gadījumā, ja, pirmkārt, novērtējums, kas tika veikts pirms šīs atļaujas, ir attiecies tikai uz šī projekta, aplūkojot to atsevišķi, ietekmi, abstrahējoties no tā saistības ar citiem projektiem, un, otrkārt, minētajā atļaujā ir paredzēts, ka šai

darbībai ir jāsaņem jauna valsts tiesībās paredzēta atļauja, pirms šīs atļaujas izsniegšanas ir jāveic jauns novērtējums atbilstoši minētās tiesību normas prasībām.

2) Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkta pirmais teikums

ir jāinterpretē tādējādi, ka,

lai noteiktu, vai ir jāveic saimniecības darbības, kas jau ir atļauta projekta stadijā pēc tam, kad tika veikts novērtējums, kurš neatbilst šīs tiesību normas prasībām, jauns novērtējums, kas atbilstu šīm prasībām, un, ja atbilde ir apstiprinoša, lai veiktu šo jauno novērtējumu, ir jāņem vērā starplaikā veiktie novērtējumi, kas ir veikti pirms valsts upju baseinu apsaimniekošanas plāna un *Natura 2000* plāna pieņemšanas un kas attiecas it īpaši uz apgabalu, kurā atrodas teritorija, ko šī darbība var ietekmēt, ja iepriekšējie novērtējumi ir atbilstoši un tajos izdarītie konstatējumi, vērtējumi un secinājumi ir pilnīgi, precīzi un galīgi.

[Paraksti]